

RAPORT ȘTIINȚIFIC PRIVIND FINALIZAREA PROIECTULUI

Titlu:

Prima traducere românească a Septuagintei, operă a lui Nicolae Milescu (MS. 45 BAR Cluj). Ediție critică, studii lingvistice și filologice

Sursa de finanțare: CNCSIS-UEFISCDI

Cod: **PN-II-ID-PCE-2011-3-0436, nr. 212 from 05/10/2011**

Director de proiect: **prof. dr. Eugen Munteanu**

A. Finalizarea proiectului: realizarea obiectivului central

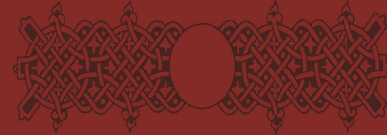
Potrivit planificării anuale a activităților, în anul 2016, anul de finalizare a proiectului, eforturile directorului de proiect și ale membrilor echipei s-au concentrat asupra pregătirii pentru tipar a principalului produs științific al proiectului, și anume *ediția critică* cu titlul complet:

VECHIUL TESTAMENT - SEPTUAGINTA. Versiunea lui Nicolae Spătarul Milescu (Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române). Ediție de text, prefață, notă asupra ediției, introducere, bibliografie, indice de cuvinte și forme, indice de nume proprii de Eugen MUNTEANU (coordonator), Ana-Maria GÎNSAC, Ana-Maria MINUȚ, Lucia-Gabriela MUNTEANU, Mădălina UNGUREANU, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2016, 2543 p. ISBN: 978-606-714-293-8.

Din sumarul analitic al lucrării, pe care îl reproducem mai jos, rezultă contribuția efectivă, pe capitol și număr de pagini, a fiecărui membru al echipei.

DIN CUPRINS:

- Prefață
- Notă asupra ediției
- Textul ediției
- Timbrarea glozelor marginale, însoțită de note și comentarii filologice
- Aparatul critic: Studii filologice și lingvistice
- Nicolae Milescu Spătarul. Sinteza biografică
- Nicolae Milescu Spătarul, traducător al *Bibliei*
- Prezentare cronologică, analitică și critică a cercetării filologice a Ms. 45
- Istorie și elaborări versiunii Milescu a *Vechiului Testament*. Contextul cultural-istoric și confesional. Revizuirea masivă
- Raportul textual cu tradiția biblică ortodoxă
- Raportul textual cu textul tipărit la 1688
- Raportul textual cu Ms. 4389 (Versiunea Protonomii)
- Raportul textual cu originalele traduceri (grece, slavone, latinesc). Principii și tehnici ale traducerii. Literaritatea. Tensiuni aporionice de traducere. Semnificații notabile marginale
- Particularități lingvistice ale textului
- Indiciși generali de cuvinte și forme (pe DVD)

Apariția volumului de față reprezintă un eveniment important în istoria culturii românești. Textul editat, versiunea românească completă a *Vechiului Testament*, este opera marelui cărturar român din secolul al XVII-lea Nicolae Spătarul Milescu (1636-1708), renumit erudit poliglot, polihistor, om politic, diplomat, geograf și explorator și reprezentă, prin dimensiuni, complexitate, nivel al expresiei lingvistice și literare, unul dintre cele mai semnificative monumente ale vechii române literare. De dimensiuni impozante (921 pagini în folio), păstrat în Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române, textul este editat acum pentru prima dată integral, fiind astfel integrat în circuitul major al culturii românești.

Traducerea a fost realizată între anii 1661-1664, la Constantinopol, pe când Nicolae Spătarul Milescu îndeplinea funcția de reprezentant diplomatic (capuchehalaie) pe lângă Poarta Otomană al voievodului Grigorie Ghika al Țării Românești. Reperul și sursa principală a traducerii este *Septuaginta* grecească, una dintre versiunile tradiționale ale *Vechiului Testament*. Prin această decizie a sa, Milescu efectuează un pas decisiv de desprindere a vechii culturi românești de sfera influenței slavone și de orientare a acestuia către limba și cultura grecească. Mărturie a unei poziționări ideologice speciale în epocă, Milescu a decis să lăsa drept sursă și reper principal pentru traducerea sa o ediție protestantă (calvină) a *Septuagintei*, publicată la Frankfurt am Main, în anul 1597, care avea printre erudiții reputația unei ediții corecte din punct de vedere științific și textual grecesc. În plus, asemenea unui filolog umanist veritabil, Milescu a efectuat o documentare multiplă și critică, adoptând, cu surse secundare, versiunea slavonă a *Bibliei* (Ostrog, 1581), *Valoaga* latinescă a Sf. Ieronim, precum și alte versiuni latinești umaniste ale *Bibliei*. Manuscrisul original al Spătarului a ajuns, în condiții neclare, în Moldova, unde a fost supus unei revizuirii serioase (probabil de Mitropolitul Dosoftei și colaboratorii lui), revizuire din care a rezultat, prin copiere, manuscrisul actual (Ms. 45). Acesta a fost revizuit încă o dată de „oameni ai locului” de la București, care, la inițiativa și cu suportul material al voievodului Șerban Cantacuzino, au tipărit textul în celebra *Biblie de la București* (1688).

Importante de subliniat ar fi următoarele două semnificații istorice ale textului pe care îl edităm aici: 1. Nicolae Spătarul Milescu a efectuat prima traducere integrală a *Septuagintei* într-o limbă vernaculară; 2. prin cuprinderea versiunii sale (revizuite) în *Biblia de la București* (1688), Nicolae Spătarul Milescu a devenit unul dintre contorii principali ai acestei prime traduceri integrale tipărite a *Bibliei* într-o limbă populară din spațiul confesional ortodox și, implicit, co-fondator al tradiției biblice textuale românești.

Aparatul critic al ediției transmite cititorului o sinteză amplă a nivelului actual al cunoașterii tradiției biblice românești, furnizând detalii complete asupra istoriei externe a textului, asupra originalilor traducerii, a metodei de traducere folosite, precum și asupra locului ocupat de versiunea Milescu în ansamblul tradiției biblice românești. De asemenea, în secțiunea cuprinzând studiile lingvistice, autori ediției au depus eforturi considerabile pentru a oferi o imagine veridică și completă asupra textului, la nivelurile fonetic, morfologic, lexical, sintactic și onomastic.

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” IAȘI

VECHIUL TESTAMENT
SEPTUAGINTA

Versiunea lui
NICOLAE SPĂTARUL MILESCU
(Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj
a Academiei Române)

EUGEN MUNTEANU
(coordonator)

ANA-MARIA GÎNSAC

ANA-MARIA MINUT

LUCIA-GABRIELA MUNTEANU

MĂDĂLINA UNGUREANU

VECHIUL TESTAMENT
SEPTUĂGINTA

Versiunea lui NICOLAE SPĂTARUL MILESCU
(Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române)

Ediție de text, prefață, notă asupra ediției, introducere,
bibliografie, indice de cuvinte și forme, indice de nume proprii

EUGEN MUNTEANU
(coordonator)

ANA-MARIA GÎNSAC • ANA-MARIA MINUT
LUCIA-GABRIELA MUNTEANU • MĂDĂLINA UNGUREANU

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” IAȘI

EUGEN MUNTEANU (n. 1953) este profesor de lingvistică generală și filologie românească la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. A fost lector de limba română la Sorbonne-Paris IV (1997-2000) și Jena (2000-2002), profesoare invitate la universitățile din Jena (2002-2010) și Viena (2006-2008; 2009-2010) și a participat la importante simpozii științifice internaționale la Paris, Cluj, Maastricht, Viena, Jena, Roma, Berlin, Viena, Cluj-Napoca, Imdrucker, Leipzig, Santiago de Compostela, Thessaloniki, Plov, Toronto, Palermo, Thessaloniki, Evros, Lima, Kunming, Loggogna, Payerbach, La Rochelle. Este autorul a peste douăzeci de volume (monografii, ediții critice de texte românești) și traduceri comentate din *Septuaginta*, *Carmina Burana*, Sf. Augustin, *Tomus de Agnito*, Swederborg, Jean Jacques Rousseau, Krüger, Wilhelm von Humboldt, Jacob Grimm, Ernst Renan, Gregor Sailerger, Eugenio Coseriu (s.a.) și a peste două sute de studii și articole de specialitate lingvistică teoretică, istoria ideilor lingvistice, filosofia limbajului, istoria limbii române literare, lexicologie, lexicografie, semantică, traductologie, filologie biblică) publicate în reviste de nivel înalt din străinătate și din România. Director al Școlii Doctorale de Studii Filologice a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (2005-2009), director al Institutului de Filologie Română «A. Philippide» din Iași (2009-2013), președinte fondator al Asociației de Filologie și Hermeneutică Biblică din România (din 2009), editor fondator al revistei *Biblica* Iassyense, *Romanian Journal for Biblical Philology and Hermeneutics* (din 2010), a Internetul, în anul 2009, Centrul de Studii Biblice «Filologie «Monumenta Linguae Dacoromanorum»», în cadrul cărui a coordonat lucrările de finalizare a monumentalei ediții *Biblia 1688* (16 volume, apărute între anul 2011-2015), adăugându-se celor 9 volume apărute anterior, între 1986-2009.

ANA-MARIA GÎNSAC este cercetătoare științific II de la Centrul de Studii Biblice Filologice «Monumenta Linguae Dacoromanorum», autorea a monografiilor *Tratative românească. Concept metad. probleme* (2013) și coautore a ediției *MED-Biblia 1688*.

ANA-MARIA MINUT este conferențier de la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, autorea a monografiilor *Morfologia verbală în limba română (DACA)*, coautorea ediției *MED-Biblia 1688* și autorea a numeroare articole științifice de semantică și sintaxă istorică.

MĂDĂLINA UNGUREANU este cercetătoare științific II de la Centrul de Studii Biblice Filologice «Monumenta Linguae Daco-romanorum», autorea și editoarea criticii Dosoftei, *Parimitul prozei an. Iași, 1683* (2012) și coautore a ediției *MED-Biblia 1688*.

Coperta lucrării

Descrierea pe scurt a lucrării

Apariția prezentului volum reprezintă un eveniment important în istoria culturii românești. Textul editat, versiunea românească completă a *Vechiului Testament*, este opera marelui cărturar român din secolul al XVII-lea Nicolae Spătarul Milescu (1636-1708), renumit erudit poliglot, polihistor, om politic, diplomat, geograf și explorator și reprezintă, prin dimensiuni, complexitate, nivel al expresiei lingvistice și literare, unul dintre cele mai semnificative monumente ale vechii române literare. De dimensiuni impozante (921 pagini in folio), păstrat în Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române, textul este editat acum pentru prima dată în întregime, fiind astfel integrat în circuitul major al culturii românești.

Traducerea a fost realizată între anii 1661-1664, la Constantinopol, pe când Nicolae Spătarul Milescu îndeplinea funcția de reprezentant diplomatic (capuchehaie) pe lângă Poarta Otomană al voievodului Grigorie Ghica al Țării Românești. Reperul și sursa principală a traducerii este *Septuaginta* grecească, una dintre versiunile tradiționale de bază ale *Vechiului Testament*. Prin această decizie a sa, Milescu efectuează un pas decisiv de desprindere a vechii culturi românești de sfera influenței slavone și de orientare a acesteia către limba și cultura grecească. Mărturie a unei poziționări ideologice speciale în epocă, Milescu a decis să ia drept sursă și reper principal pentru traducerea sa o ediție protestantă (calvină) a *Septuagintei*, publicată la Frankfurt am Main în anul 1597, care avea printre erudiți reputația unei ediții corecte din punct de vedere științific a textului grecesc. În plus, asemenea unui filolog umanist veritabil, Milescu a efectuat o documentare multiplă și critică, adoptând, ca surse secundare, versiunea slavonă a *Bibliei* (Ostrog, 1581), *Vulgata* latinească a Sf. Ieronim, precum și alte versiuni latinești umaniste ale *Bibliei*. Manuscrisul original al Spătarului a ajuns, în condiții neclare, în Moldova, unde a fost supus unei revizuirii serioase (probabil de către Mitropolitul Dosoftei și colaboratorii lui), revizuire din care a rezultat, prin copiere, manuscrisul actual (Ms. 45). Acesta a fost revizuit încă o dată de „oameni ai locului” de la București, care, la inițiativa și cu suportul material al voievodului Șerban Cantacuzino, au tipărit textul rezultat astfel în celebra *Biblie de la București* (1688).

Importante de subliniat ar fi următoarele două semnificații istorice ale textului pe care îl edităm aici: 1. Nicolae Spătarul Milescu a efectuat prima dată în istorie o traducere integrală a *Septuagintei* într-o limbă vernaculară; 2. prin cuprinderea versiunii sale (revizuită) în *Biblia de la București* (1688), Nicolae Spătarul Milescu a devenit unul dintre coautorii principali ai acestei prime traduceri integrale tipărite a *Bibliei* într-o limbă populară din spațiul confesional ortodox și, implicit, co-fondator al tradiției biblice textuale românești.

Aparatul critic al ediției transmite cititorului o sinteză amplă a nivelului actual al cunoașterii tradiției biblice românești, furnizând detalii complete asupra istoriei externe a textului, asupra originalelor traducerii, metodei de traducere folosite, precum și asupra locului ocupat de versiunea Milescu în ansamblul tradiției biblice românești. De asemenea, în secțiunea cuprinzând studiile lingvistice, autorii ediției au depus eforturi considerabile pentru a oferi o imagine veridică și completă asupra textului, la nivelurile fonetic, morfologic, lexical, sintactic și onomastic.

Publicarea integrală, într-o ediție cricico-filologică a celei mai vechi traduceri într-o limbă vernacular (populară) a *Septuagintei* (vechea versiune grecească a *Vechiului Testament*) reprezintă o noutate mondială absolută. Condițiile istorice în care s-a dezvoltat vechea cultură românească au permis această premieră. În alte limbi, vechiul text grecesc al *Septuagintei* a fost tradus abia în secolele XX - XXI, prin proiecte științifice academice.

Sumarul lucrării

Prefață (Eugen Munteanu, 2 p.)

Notă asupra ediției (Eugen Munteanu, 16 p.)

Introducere (343 p.)

I.1. Studiu filologic. Preambul (Eugen Munteanu, 38 p.)

I.2. Conceptul de tradiție biblică

I.3. Biblia ca hipertext

I.4. Tradiția biblică românească. O prezentare sintetică

I.4.1. Începuturile scrisului în limba română

I.4.2. Conținutul și caracteristicile primelor texte biblice românești. Manuscrisele rotacizante

I.4.3. Primele tipăriri românești cu conținut biblic. Activitatea lui Coresi. *Palia de la Orăștie*

I.4.4. Tipăririle lui Simion Ștefan, Mitropolit al Ardealului: *Noul Testament* (1648) și *Psaltirea* (1651)

I.4.5. Asumarea de către înalta ierarhie a Bisericii Ortodoxe a sarcinii de difuzare în limba poporului a *Sfintelor Scripturi*

I.4.6. *Biblia de la București* (1688), actul fondator al tradiției biblice românești

I.4.6.1. Cîteva precizări necesare despre semnificațiile *Bibliei de la București* (1688)

I.4.6.2. Semnificațiile culturale, politice și confesionale ale *Bibliei de la București* (1688)

I.5. Aportul versiunii veterotestamentare a lui Nicolae Spătarul Milescu (Ms. 45) la constituirea tradiției textuale biblice românești

I.5.1. Profil biografic al cărturarului Nicolae Spătarul Milescu

I.5.2. Nicolae Spătarul Milescu – traducător în limba română al *Vechiului Testament*

I.5.2.1. Despre metoda de traducere a lui Nicolae Spătarul Milescu. Izvoarele folosite

I.5.2.2. Literalismul traducerii lui Nicolae Spătarul Milescu

I.5.2.3. Studiu de caz: *furnicoleul*

I.5.2.3.1. Zoonimele biblice

I.5.2.3.2. Statutul contextual în *Septuaginta* și în diferite traduceri al cuvîntului *furnicoleu*

I.5.3.3.3 Ce este de fapt *furnicoleul*. Imaginea sa în bestiariul medieval

I.5.2. Concluzii. Nicolae Spătarul Milescu, figură emblematică a vechiului scris românesc

I.6. Posteritatea *Bibliei de la București* (1688)

I.6.1. Filiera tradițională a Bibliei în limba română

I.6.2. Filiera inovatoare a Bibliei în limba română

I.7. Concluzii și aprecieri prospective

II. Studiu asupra foneticii în Ms. 45 (MĂDĂLINA UNGUREANU, 33 p.)

II.1. Accentul

II.1.1. Cazuri în care poziția accentului, caracteristică perioadei vechi a românei literare, diferă de cea din limba actuală

II.1.2. Accentuarea cuvintelor împrumutate din limbile ebraică și din greacă

II.2. Vocalismul

- II.2. 2. Vocalele anterioare [e], [i]
- II.2.3. Vocalele posterioare [o], [u]
- II.2. 4. Diftongii
- II.3. Consonantismul
- II.3. 1. Consoanele labiale
- II.3. 2. Consoane dentale
- II.3. 3. Consoanele [s], [z], [dz], [ʃ]
- II.3. 4. Consoanele prepalatale [ʃ], [j], [g]
- II.3. 5. Consoanele lichide [l], [r]
- II.3. 6. Laringala [h]
- II.3. 7. Grupuri consonantice
- II.3. 8. Alte fenomene din domeniul consonantismului în Ms. 45
- II.4. Concluzii asupra foneticii în Ms. 45.

III. Studiu asupra morfologiei din Ms. 45 (ANA-MARIA MINUȚ 96 p.)

- III.1. Substantivul
- III.1.1. Particularități semantice ale substantivelor
- III.1.1.1. Substantivele masive
- III.1.1.2. Substantivele abstracte
- III.1.1.3. Substantivele colective
- III.1.1.4. Substantivele relaționale
- III.1.2. Clasificarea în funcție de expresia fonetic-lexicală a substantivelor
- III.1.3. Genul
- III.1.3.1. Variații de gen la substantive animate personale
- III.1.3.2. Variații de gen la substantive inanimate
- III.1.3.2.1. Variațiile masculin – neutru
- III.1.3.2.2. Variațiile neutru – feminin
- III.1.3.3. Variații de gen la substantive animate nepersonale
- III.1.3.4. Alte variații de gen la alte substantive animate nepersonale
- III.1.3.4.1. Derivate moționale cu sufixul *-iță*
- III.1.3.4.2. Derivate moționale cu sufixul *-oaie*
- III.1.3.4.3. Derivate moționale cu sufixul *-ă*
- III. 1.3.5. Substantive epicene
- III.1.4. Numărul
- III.1.4.1. Pluralul substantivelor feminine
- III.1.4.2. Pluralul substantivelor masculine
- III.1.4.3. Pluralul substantivelor neutre
- III.1.5. Cazul
- III.1.5.1. Marcarea sintetică a cazurilor genitiv și dativ
- III.1.5.2. Marcarea analitic-prepozițională a cazurilor dativ și genitiv
- III.1.5.3. Cazul acuzativ
- III.1.5.4. Vocativul
- III.1.6. Declinarea
- III.1.6.1. Tendința de trecere de la declinarea a III-a la declinarea I
- III.1.6.2. Tendința de trecere de la declinarea a II-a la declinarea a III-a
- III.1.6.3. Tendința de trecere de la declinarea a III-a la declinarea a II-a
- III.1.6.4. Reminiscente ale declinării a II-a
- III.1.6.5. Tregeri de la declinarea I la declinarea a II-a
- III.1.6.6. Oscilații formale în interiorul aceleiași declinări
- III.2. Articolul

- III.2.1. „Neexprimarea” articolului
- III.2.2. Forma etimologică *nește*
- III.2.3. Genitivul proclitic *ei, îi, i* la substantive proprii feminine
- III.2.4. Folosirea numelor proprii feminine terminate în consoană la forma nedeterminată
- III.2.5. Calchierea articolului definit grecesc
- III.2.6. Absența articolului definit masculin la genitiv-dativ prin calchierea originalului grecesc
- III.2.7. Formele articolului posesiv-genitival
- III.2.8. Distribuția formelor articolului demonstrativ adjectival
- III.3. Adjectivul
- III.3.1. Clase lexico-gramaticale ale adjectivului
- III.3.2. Clase semantice de adjective
- III.3.3. Exprimarea superlativului
- III.4. Pronumele
- III.4.1. Pronumele personal
- III.4.1.1. Flexiunea pronumelor personale
- III.4.1.1.1. Formele accentuate (nonclitice) de acuzativ și dativ
- III.4.1.1.2. Formele neaccentuate (clitice) de acuzativ și dativ
- III.4.1.1.3. Întrebuințarea lui *îns/ însă* ca pronume personale
- III.4.2. Pronumele personale de politețe
- III.4.3. Pronumele de întărire
- III.4.4. Pronumele reflexiv
- III.4.5. Pronumele și adjectivul posesiv
- III.4.6. Pronumele și adjectivul demonstrativ
- III.4.6.1. Pronumele și adjectivul demonstrativ de apropiere
- III.4.6.2. Pronumele și adjectivul demonstrativ de depărtare
- III.4.6.3. Pronumele și adjectivul demonstrativ de identitate
- III.4.6.4. Pronumele și adjectivul demonstrativ de diferențiere
- III.4.7. Pronumele și adjectivul relativ-interogativ
- III.4.8. Pronumele relativ compus
- III.4.9. Pronumele și adjectivul nehotărît
- III.4.9.1. Formele *unul, una, altul, alta*
- III.4.9.2. Formele *vr(e)unul, vruna, vreunii*
- III.4.9.3. Formele *tot/ toți*
- III.4.9.4. Formele *fiecarele/ fieștecarele, fieștece*
- III.4.9.5. Formele *careși/ careleși*
- III.4.9.6. Forma *cineși*
- III.4.9.7. Formele calchiate *om carele și om, om*
- III.4.9.8. Formele *oarecarele/ oarecarii* etc.
- III.4.9.9. Formele *cîteși/ cîteșiva* etc.
- III.4.9.10. Sintagme pronominale nehotărîte formate cu *tot*
- III.4.9.11. Formele *ceva/ cineva* etc.
- III.4.9.12. Pronumele nehotărît *neștine*
- III.4.9.13. Pronumele nehotărît *niscare*
- III.4.9.14. Adjectivul nehotărît *niște*
- III.4.10. Pronumele și adjectivul negativ
- III.4.10.1. Pronumele negativ *nimeni* și alomorfele sale
- III.4.10.2. Pronumele negativ *nici unul* și alomorfele sale
- III.4.10.3. Pronumele negativ *nimic* și alomorfele sale

- III.4.10.4. Alte cuvinte și sintagme cu valoarea pronumelui negativ *nimeni*
- III.5. Numeralul
  - III.5.1.1. Formele numeralului corespunzător numărului 1
  - III.5.1.2. Formele numeralului ordinal corespunzător primei poziții într-o serie
  - III.5.1.3. Forme ale numeralelor corespunzătoare numerelor de la 2 înainte
  - III.5.1.4. Sintagma calchiată *cel cu patru picioare*
  - III.5.1.5. Întrebuințări anaforice și în construcții partitive ale numeralelor cardinale
  - III.5.1.6. Numerale întrebuințate exclusiv ca ordinale
  - III.5.1.7. Afixe formative
  - III.5.1.8. Numeralele compuse decimale
  - III.5.1.9. Formule pronominale speciale pentru ‘sută’ și ‘mie’
  - III.5.1.10. Formele de genitiv-dativ ale numeralelor
  - III.5.2. Numeralul colectiv
  - III.5.3. Numeralul multiplicativ
  - III.5.4. Numeralul distributiv
  - III.5.5. Numeralul adverbial
  - III.5.6. Numeralul fracționar
- III.6. Verbul
  - III.6.1. Conjugările
    - III.6.1.1. Trecerea de la conjugarea a III-a la conjugarea I
    - III.6.1.2. Verbe trecute de la conjugarea a IV-a la conjugarea a III-a
    - III.6.1.3. Oscilații între conjugarea I și conjugarea a IV-a
    - III.6.1.4. Verbe menținute la conjugarea a II-a
    - III.6.1.5. Verbe menținute la conjugarea a III-a
  - III.6.2. Diatezele
    - III.6.2.1. Verbe active folosite cu pronume reflexive
    - III.6.2.2. Verbe reflexive cu valoare obiectivă
    - III.6.2.3. Exprimarea reciprocității
    - III.6.2.4. Diateza impersonală
    - III.6.2.5. Diateza pasivă
  - III.6.3. Modurile și timpurile
    - III.6.3.1. Forme iotacizate ale unor verbe
      - III.6.3.1.1. Verbe de conjugarea a II-a cu forme iotacizate
      - III.6.3.1.2. Verbe de conjugarea a III-a cu forme iotacizate
      - III.6.3.1.3. Verbe de conjugarea a IV-a cu forme iotacizate
    - III.6.3.2. Forme flexionare „gamatizate”
    - III.6.3.3. Formele flexionare *încungiur* și *măsur*
    - III.6.3.4. Forme cu sau fără sufix flexionar
    - III.6.3.5. Alternanța la indicativ prezent între formele scurte și cele lungi lungi ale verbului *a fi*; formele de prezent ale verbelor *a usca*, *a acoperi*, *a descoperi*, *a ploua*
    - III.6.3.6. Forma de prezent perifrastic *a fi* + gerunziu
    - III.6.3.7. Imperfectul indicativului
    - III.6.3.8. Perfectul simplu
    - III.6.3.9. Perfectul compus
    - III.6.3.10. Mai-mult-ca-perfectul
    - III.6.3.11. Viitorul
    - III.6.3.12. Conjunctivul prezent
    - III.6.3.13. Conjunctivul perfect
    - III.6.3.14. Condițional-optativul
    - III.6.3.15. Imperativul

III.6.3.16. Infinitivul
III.6.3.17. Gerunziul
III.6.3.18. Participiul
III.6.3.19. Supinul
III.7. Adverbul
III.7.1. Clase lexico-gramaticale de adverbe
III.7.1.1. Adverbe stabile
III.7.1.2. Adverbe mobile
III.7.2. Adverbe deictice și adverbe anaforice
III.7.3. Locuțiuni adverbiale
III.7.4. Clase semantice de adverbe
III.7.4.1. Adverbe calificative
III.7.4.2. Adverbe de timp
III.7.4.3. Adverbe de loc
III.7.4.4. Adverbe de cantitate
III.7.4.5. Adverbe aspectuale
III.7.4.6. Adverbe de cauză și de scop
III.7.4.7. Adverbe concesive
III.7.4.8. Adverbe de modalitate
III.7.5. Adverbe nehotărâte
III.7.6. Adverbul de negație *nici*
III.7.7. Exprimarea superlativului la adverbe
III.7.8. Adverbe însoțite de un clitic pronominal la cazul dativ
III.8. Prepoziția
III.8.1. Inventarul de forme
III.8.1.1. Prepoziția *a* (< lat. *ad* și *ab*)
III.8.1.2. Prepoziția *adins*
III.8.1.3. Prepoziția *asemenea*
III.8.1.4. Prepoziția *asupra*
III.8.1.5. Prepoziția *atocma*
III.8.1.6. Prepoziția *cătră*
III.8.1.7. Prepoziția *de*
III.8.1.8. Prepoziția *din*
III.8.1.9. Locuțiunea prepozițională *decinde de*
III.8.1.10. Prepoziția *după*
III.8.1.11. Prepoziția *împotriva*
III.8.1.12. Prepoziția *înde*
III.8.1.13. Prepoziția *între*
III.8.1.14. Prepoziția *la*
III.8.1.15. Prepoziția de origine slavonă *na*
III.8.1.16. Prepoziția *pre*
III.8.1.17. Prepoziția compusă *prespre*
III.8.1.18. Prepoziția *pren*
III.8.1.19. Prepoziția *pentru/ prentru*
III.8.1.20. Prepoziția *până*
III.8.1.21. Prepoziția *pregiur/ prenpregiur*
III.8.1.22. Prepoziția *spre*
III.8.1.23. Prepoziția *suptu*
III.9. Conjunția
III.9. 1. Conjunțiile coordonatoare

- III.9. 1. 1. Conjunțiile coordonatoare copulative
  - III.9.1.1.1. Conjunția coordonatoare *și*
  - III.9.1.1.2. Conjunția coordonatoare *de*
  - III.9.1.1.3. Corelative copulative neomogene
  - III.9.1.1.4. *Nici (nice)* cu valoare conjuncțională
- III.9. 1. 2. Conjunțiile coordonatoare adversative
  - III.9.1.2.1. Conjunția coordonatoare adversativă *iar*
  - III.9.1.2.2. Conjunțiile adversative de contrazicere *însă și dară*
  - III.9.1.2.3. Conjunțiile coordonatoare adeversative *ce (ci)* și *fără (numai)*
- III.9.1.3. Conjunțiile coordonatoare disjunctive
- III.9.1.4. Conjunțiile coordonatoare concluzive
- III.9.2. Conjunțiile subordonatoare
  - III.9.2.1. Conjunția subordonatoare *ca*
  - III.9.2.2. Conjunția subordonatoare *de (dă)*
  - III.9.2.3. Conjunția subordonatoare *căci (căce)*
  - III.9.2.4. Conjunțiile subordonatoare *că* și *căci* ca mărci ale vorbirii indirecte
  - III.9.2.5. Conjunția subordonatoare *să*
  - III.9.2.6. Conjunția subordonatoare cu valori multiple *dacă (daca)*
  - III.9.2.7. Conjunția subordonatoare compusă cu valori multiple *ca să*
  - III.9.2.8. Conjunția subordonatoare compusă cu valori multiple *pentru ca să*
  - III.9.2.9. Locuțiunea conjuncțională *pentru căce/ pentru căci*
  - III.9.2.10. Locuțiunile conjuncționale concesive *măcar că și măcar de*
  - III.9.2.11. Conjunția concesivă *săvai*
  - III.9.2.12. Locuțiunea conjuncțională *de folos*
  - III.9.2.13. Relativele conjuncționale *cum* și *cît*
  - III.9.2.14. Locuțiunile conjuncționale *ca cînd(u)* și *ca cum*
- III.10. Interjecția
  - III.10.1. Interjecții afective
  - III.10.2. Interjecția volitivă *iată*
  - III.10.3. Interjecția injonctivă *ia*
  - III.10.4. Interjecții și locuțiuni interjecționale de atitudine
  - III.10.5. Verbe provenite din interjecții
- III.11. Concluzii privitoare la fenomenele morfologice din Ms.45.

IV. Studiu asupra lexicului din Ms. 45 (EUGEN MUNTEANU, 80 p.)

- IV.1. Lexicul comun
  - IV.1.1. Tratatamentul elementelor lexicale cu unică atestare (hapax legomena), al cuvintelor rar folosite, cu forme sau sensuri diferite de cele actuale etc.
    - IV.1.1.1. Cîteva disocieri de metodă
    - IV.1.1.2. Recomandări pentru *Dicționarul limbii române* al Academiei Române (DLR)
      - IV.1.1.3. Exemplificări
        - IV.1.1.3.1. Exemplificare: *neélassa*
        - IV.1.1.3.2. Exemplificare: *asída*
        - IV.1.1.3.3. Exemplificare: *nessa*
        - IV.1.1.3.4. Exemplificare: *soțietáte*
      - IV.1.1.4. Cuvinte din fondul autohton
      - IV.1.1.5. Cuvinte moștenite din limba latină
      - IV.1.1.6. Ebraisme
      - IV.1.1.7. Slavisme și slavonisme

- IV.1.1.8. Cuvinte împrumutate din limbile slave moderne
- IV.1.1.8.1. Împrumuturi din limba bulgară
- IV.1.1.8.2. Împrumuturi din limba polonă
- IV.8.3. Împrumuturi din limba ucraineană
- IV.1.1.8.4. Împrumuturi din limba rusă
- IV.1.1.8.5. Împrumuturi din limba sârbo-croată
- IV.1.1.9. Grecisme
- IV.1.1.10. Maghiarisme
- IV.1.1.11. Cuvinte de origine turcă
- IV.1.1.12. Cuvinte cu etimologie multiplă
- IV.1.1.13. Elemente lexicale cu etimologie obscură, nesigură, neclară sau necunoscută
- IV.1.2. Glosar analitic

V. Studiu asupra onomasticii din Ms.45 (ANA-MARIA GÎNSAC 36 p.)

- V.1. Introducere
- V.2.2. Transpunerea Npr opace din SEPT.FRANKF. în Ms.45
- V.2.2.1. Adaptarea formală a Npr
- V.2.2.1.1. Tratatamentul Npr în *Septuaginta*
- V.2.2.1.2. Adaptarea grafică și/ sau fonetică a Npr din Ms.45
- V.2.2.1.3. Adaptarea morfologică a Npr din Ms.45
- V.2.2.1.3.1. Categoria gramaticală a genului
- V.2.2.1.3.2. Categoria gramaticală a cazului și raporturile de determinare
- V.2.2.1.3.2.1. Formele de nominativ-acuzativ
- V.2.2.1.3.2.2. Formele de genitiv-dativ
- V.2.2.1.3.2.3. Formele de vocativ
- V.2.2.2. Traducerea Npr biblice descriptive
- V.2.2.2.1. Procedul a d a p t ă r i i f o r m a l e a toponimelor biblice
- V.2.2.2.2. Procedul s u b s t i t u i r i i prin alte nume a toponimelor biblice
- V.2.2.2.3. Procedul t r a d u c e r i i toponimelor biblice descriptive
- V.2.2.2.3.1. Clasificarea toponimelor descriptive
- V.2.2.2.3.2. O disociere necesară: planul traducerii propriu-zise – planul transcrierii fonetice interpretative
- V.2.2.3. Tratatamentul Npr în notele marginale din Ms.45
- V.2.2.3.1. Emendări ale variantei textuale în consens cu sursa principală
- V.2.2.3.2. Emendări ale variantei textuale în consens cu o sursă secundară
- V.2.2.3.3. Lecțiuni în consens cu uzul specific limbii țintă
- V.2.3. Concluzii prospective

VI. Studiu asupra sintaxei din Ms. 45 (LUCIA-GABRIELA MUNTEANU, 57 p.)

- VI.1. Cîteva preliminarii teoretice și metodologice
- VI.1.1. Date istorice
- VI.1.2. Valoarea epistemologică a Ms. 45
- VI.1.3. Ms. 45 ca discurs: nivelul sintactic
- VI.1.3.1. Sintaxa funcțională ca paradigmatică a semnificației gramaticale
- VI.1.3.2. Versiunea biblică milesiană - discurs creat în procesul traducerii
- VI.2. Cîteva elemente specifice ale sintaxei propoziției și a frazei în Ms.45
- VI.2.1. Predicatul enunțării
- VI.2.1.1. Predicatul verbal simplu
- VI.2.1.2. Predicatul locuțional

- VI.2.1.3. Elipsa predicatului
- VI.2.1.4. Predicatul complex
- VI.2.1.5. Predicatul nominal, subcomponent al predicatului semantic
- VI.2.1.6. Elipsa verbului copulativ din structura predicatului nominal
- VI.2.2. Numele predicativ
  - VI.2.2.1. Realizarea propozițională a numelui predicativ prin propoziția predicativă
- VI.2.3. Subiectul
  - VI.2.3.1. Acordul predicatului cu subiectul
  - VI.2.3.2. Realizarea propozițională a subiectului: propoziția subordonată subiectivă
- VI.2.4. Predicativul suplimentar sau elementul predicativ suplimentar
  - VI.2.4.1. Propoziția predicativă suplimentară
- VI.2.5. Complementul predicativ al obiectului
  - VI.2.5.1. Realizarea propozițională a complementului predicativ al obiectului
- VI.2.6. Complementul direct
  - VI.2.6.1. Reluarea complementului direct
  - VI.2.6.2. Complementul direct intern
    - VI.2.6.2.1. Propoziția subordonată completivă directă
- VI.2.7. Complementul indirect
  - VI.2.7.1. Propoziția subordonată completivă indirectă
- VI.2.8. Complementul posesiv
- VI.2.9. Complementul de agent
- VI.2.10. Complementul comparativ
  - VI.2.10.1. Realizarea propozițională a complementului comparativ: propoziția subordonată completivă comparativă
- VI.2.11. Complementele circumstanțiale
  - VI.2.11.1. Complementul circumstanțial de timp
    - VI.2.11.1.2. Propoziția subordonată circumstanțială de timp
  - VI.2.11.2. Complementul circumstanțial de loc
    - VI.2.11.2.1. Propoziția subordonată circumstanțială de loc
  - VI.2.11.3. Complementul circumstanțial de mod
    - VI.2.11.3.1. Complementul circumstanțial de mod intern
    - VI.2.11.3.2. Propoziția subordonată circumstanțială de mod
  - VI.2.11.4. Complementul circumstanțial cantitativ
    - VI.2.11.4.1. Propoziția subordonată circumstanțială cantitativă
  - VI.2.11.5. Complementul circumstanțial instrumental
    - VI.2.11.5.1. Complementul circumstanțial instrumental intern
    - VI.2.11.5.2. Propoziția subordonată circumstanțială instrumentală
  - VI.2.11.6. Complementul circumstanțial sociativ
    - VI.2.11.6.1. Propoziția circumstanțială sociativă
  - VI.2.11.7. Complementul circumstanțial de relație
    - VI.2.11.7.2. Propoziția subordonată circumstanțială de relație
  - VI.2.11.8. Complementul circumstanțial de cauză
    - VI.2.11.8.1. Propoziția subordonată circumstanțială de cauză
  - VI.2.11.9. Complementul circumstanțial de scop
    - VI.2.11.9.1. Propoziția subordonată circumstanțială de scop
  - VI.2.11.10. Complementul circumstanțial condițional
    - VI.2.11.10.1. Propoziția subordonată circumstanțială condițională
  - VI.2.11.11. Complementul circumstanțial concesiv
    - VI.2.11.11.1. Propoziția subordonată circumstanțială concesivă
  - VI.2.11.12. Complementul circumstanțial opozițional

- VI.2.11.12.1. Propoziția subordonată circumstanțială opozițională
- VI.2.11.13. Complementul circumstanțial cumulativ
- VI.2.11.13.1. Propoziția subordonată circumstanțială cumulativă
- VI.2.11.14. Complementul circumstanțial de excepție
- VI.2.11.14.1. Propoziția subordonată circumstanțială de excepție
- VI.2.11.15. Propoziția subordonată circumstanțială consecutivă
- VI.2.12. Atributul
- VI.2.12.1. Atributul substantival
- VI.2.12.2. Atributul adjectival
- VI.2.12.3. Atributul pronominal
- VI.2.12.4. Atributul verbal
- VI.2.12.5. Atributul adverbial
- VI.2.12.7. Propoziția subordonată atributivă
- VI.2.13. Aporziția
- VI.2.13.1. Propoziția apozitivă
- VI.3. Relațiile sintactice în Ms. 45
- VI.3.1. Relația de dependență sau de subordonare
- VI.3.1.1. Tipuri ale relației de dependență
- VI.3.1.2. Modalități de realizare a relației de dependență
- VI.3.2. Relația de nondependență sau de coordonare
- VI.3.2.1. Tipuri și modalități de realizare a relației de coordonare
- VI.3.3. Relația de echivalență sau apozitivă
- VI.4. Tipologia enunțurilor în funcție de scopul comunicării
- VI.4.1. Enunțuri asertive
- VI.4.2. Enunțuri imperative
- VI.4.3. Enunțuri exclamative
- VI.4.4. Enunțuri interogative
- VI.5. Aspecte ale construcției discursului
- VI.5.1. Afirmația
- VI.5.2. Negația
- VI.5.3. Modalizarea
- VI.5.4. Deixisul
- VI.5.4.1. Deixisul personal
- VI.5.4.2. Deixisul spațial
- VI.5.4.3. Deixisul temporal
- VI.5.4.4. Deixisul descriptiv
- VI.5.5. Anafora
- VI.5.6. Conectori frastici și transfrastici
- VI.5.7. Repetiția
- VI.5.7.1. Repetiția identică
- VI.5.7.2. Repetiția modificată
- VI.5.7.3. Repetiția imediată și repetiția la distanță
- VI.5.7.4. Repetiția liberă și repetiția fixată
- VI.5.7.5. Tipurile repetitive cele mai frecvente
- VI.5.8. Anacolutul
- VI.5.9. Construcții incidente
- VI.5.10. Elipsa
- VI.5.11. Imbricarea
- VI.6. Concluzii finale privitoare la fenomenele sintactice din Ms.45

Manuscrisul 45 – faximile și text (1163 p.)

Note și comentarii filologice (Eugen Munteanu, Ana-Maria Gînsac, 200 p.)

Rezumate în limbi străine (49 p.)

I. The Old Testament – The Septuagint. Nicolae the Spathar Milescu's Version (Ms. 45 from the Library of Cluj Branch of Romanian Academy). Text edition, preface, note on the edition, introduction, bibliography, words and forms index, proper names index

I.1. Introduction

I.1.1. A Portrait of a 17th Century Romanian Scholar

I.1.2. Nicolae the Spathar Milescu, Translator of the Old Testament. Historical, Cultural and Confessional Context

I.1.3. Before The Spathar Milescu. The First Romanian Biblical Texts

I.2. The destiny of The Spathar Milescu's *Old Testament*

I.2.1. Notes on the Text's Progress and Revision History (Manuscripts nr. 45, nr. 4389, and the *Bucharest Bible*, 1688)

I.2.2. Overview of Nicolae The Spathar Milescu's Work avatars

I.3. An Examination of The Spathar Milescu's and his Reviewers Translation

I.3.1. Principles and Source of the The Spathar Milescu's and his Reviewer Translation

I.3.2. Textual data and interpretation criteria

I.3.3. The Translation's Literalism

I.4. Conclusions

II. L' Ancien Testament – La Septante. La version de Nicolae le Spathaire Milescu (Ms. 45 de la Bibliothèque de la Filiale de Cluj de l' Académie Roumaine). Édition critique, préface, note sur l' édition, introduction, bibliographie, index de mots et de formes, index de noms propres

II.1. Introduction

II.1.1. Esquisse de portret d' un erudit roumain du XVIIème siècle

II.1. Introduction

II.1.1. Esquisse de portret d' un erudit roumain du XVIIème siècle

II.1.2. Nicolae le Spathaire Milescu, traducteur du Vieux Testament. Le contexte historique, culturel et confessionnel

II.1.3. Les antécédents d' initiative du Spathaire Milescu. Les premières traduction bibliques en roumain

II.2. Le destin de la version du Spathaire Milescu du *Vieux Testament*

II.2.1. Notes sur le parcours du texte et les révisions succesives (les manuscrits nr. 45 et 4389, la *Bible de Bucharest*, 1688)

II.2.2. Présentation synthétique du parcours du version biblique du Nicolae le Spathaire Milescu

II.3. Dates et interprétations sur la traduction du Spathaire Milescu et de ses réviseurs

II.3.1. Les principes et les sources de la traduction du Spathaire Milescu et de ses réviseurs

II.3.2. Les données du texte et les critères d' interprétation

II.3.3. Le literalisme de la traduction

II.4. Conclusions

III. Das Alte Testament - Septuagint. Die Version des Nicolae des Spatharius Milescu (Ms. 45 der Bibliothek der Filiale Cluj der Rumänischen Akademie). Textedition, Vorwort, Anmerkungen zur Edition, Einleitung, Bibliographie, Wörter- und Formenindex, Index der Eigennamen

III.1. Einführung

III.1.1. Kurzporträt eines rumänischen Gelehrten des 17. Jahrhunderts

III.1.2. Nicolae der Spatharius Milescu als Übersetzer des Alten Testaments.

Historischer, kultureller und konfessioneller Kontext

III.1.3. Die Vorgänger Milesclus. Die ersten Übersetzungen der Bibel ins Rumänische

III.2. Die Milescu-Version des Alten Testaments

III.2.1. Der Text und die nachfolgenden Überarbeitungen (die Manuskripte 45 und 4389, die *Bukarester Bibel* von 1688)

III.2.2. Zusammenfassende Übersicht über den Weg der Bibelversion Nicolae Milescus

III.3. Daten und Erklärungen zu den Versionen Milesclus und seiner Bearbeiter

III.3.1. Die Prinzipien und die Quellen der Übersetzung Milesclus und seiner Bearbeiter

III.3.2. Die Textdaten und die Interpretationskriterien

III.4. Die wörtliche Übersetzung

III.5. Schlussfolgerungen

IV. Ветхий Завет - *Септуагинта*. Версия Николая Милеску Спафария (рукопись Ms. 45, Библиотека Филиала Румынской Академии в г. Клуж). Редакция текста, предисловие, примечание к изданию, введение, библиография, алфавитный указатель слов и форм, алфавитный указатель имён собственных

IV.1. Введение

IV.1.1. Портрет румынского эрудита XVII века

IV.1.2. Николай Спафарий Милеску – переводчик Ветхого Завета.

Исторический, культурный и религиозный контекст

IV.1.3. Предшественники инициативы Милеску. Первые переводы Библии на румынский

IV.2. Судьба Ветхого Завета Милеску

IV.2.1. Работа над текстом и последующие переработки (Ms. 45 и Ms. 4389, *Бухарестская Библия*, 1688)

IV.2.2. Краткое изложение пути перевода Библии Николая Спафарий Милеску

IV.3. Интерпретация перевода Спафарий Милеску и его редакции

IV.3.1. Переводческие принципы и источники, использованные Спафарий Милеску и его редакторами

IV.3.2. Критерии интерпретации текста

IV.3.3. Буквализм перевода

IV.4. Выводы

B. Activități preliminare conexe, realizate pe parcursul întregii perioade de desfășurare a proiectului

Ca director de proiect, Eugen Munteanu a asigurat pe parcursul desfășurării proiectului management necesar prin planificarea, repartizarea și controlul realizării sarcinilor de către membrii echipei, precum și recepționarea materialului redactat, prin asamblarea întregului și predarea lui la editură, urmărirea întregului proces editorial de-a lungul întregii perioade.

Pe lângă operațiile specific de natură filologică și redacțională cerute de realizarea unui volum impozant ca dimensiuni (cca 2600 pagini în folio) și de maximă complexitate redacțională și tipografică (descries mai sus), membrii echipei au realizat în cei cinci ani de derulare a proiectului și alte operațiuni privind în special diseminarea secundară a rezultatelor cercetării, astfel:

Articole publicate

În anul 2012

1. Eugen Munteanu, *A Brief History of the Romanian Biblical Tradition*, în „Biblicum Jassyense. Romanian Journal for Biblical Philology and Hermeneutics”, 3 (2012), p. 15-50.
2. Eugen Munteanu, *Tradiția biblică românească. O prezentare sintetică*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, LII (2012), p. 11-37.
3. Lucia-Gabriela Munteanu, *Funcții textuale ale lexemelor din câmpul lexical-semantic verba dicendi în „Biblia Vulgata” de la Blaj (1760-1761)*, în Ana-Maria Gînsac, Maria Moruz (ed.), *Receptarea Sfintei Scripturi: între filologie, hermeneutică și traductologie. Lucrările Simpozi- onului Național „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, Iași, 4-5 November 2011*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2012, p. 299-320.

În anul 2013

5. Eugen Munteanu, Lucia-Gabriela Munteanu, *Compendio de la tradición bíblica rumana con ejemplos del Libro de Ruth*, în „Biblias Hispánicas”, II (2013), 439-527. http://www.cilengua.es/sites/cilengua.es/files/page/docs/biblias_hispanicas_2.pdf.
6. Eugen Munteanu, *Rolul Bisericii și al textelor cu conținut bisericesc în procesul de formare a vechii române literare. Un punct de vedere filologic*, în Nicolae Cristian Cădă (ed.), *Șerban Cantacuzino, Antim Ivireanul și Neofit Cretanul, promotori ai limbii române în cult*, Lucrare publicată cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura „Cuvântul Vieții”, București, 2013, p. 7-79.

În anul 2014

7. Eugen Munteanu, Lucia-Gabriela Munteanu: *Nicolae Milescu, traducător al Septuagintei în limba română. Evaluare traductologică*, în „Analele științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași”, secțiunea III e, Lingvistică, tomul LX, 2014, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, p. 231-238 (ISSN 1221-8448).
8. Lucia-Gabriela Munteanu, *Complementul direct și indirect în limba română veche. Cu exemplificări din Manuscrisul 45 (versiunea „Nicolae Spătarul Milescu revizuită” a Vechiului Testament)*, în „Analele științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași”, secțiunea III e, Lingvistică, tomul LX, 2014, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, p. 217-230 (ISSN 1221-8448).
9. (împreună cu Lucia-Gabriela Munteanu), *Nicolae Milescu, traducător al Septuagintei în limba română. Evaluare traductologică*, în „Analele științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași” (serie nouă), secțiunea III, e, lingvistică, tomul LX, 2014, p. 231-238).

10. Lucia-Gabriela Munteanu, *Câteva aspecte privitoare la sintaxa propoziției în Ms. 45, cea dintâi versiune românească a Vechiului Testament, efectuată de Nicolae Milescu Spătarul*. In *Receptarea Sfintei Scripturi: între filologie, hermeneutică și traductologie. International Symposium „Explorări în tradiția biblică românească și europeană, III Conference Proceedings*, ed. Eugen Munteanu (coord.), Iosif Camară și Sabina-Nicoleta Rotenștein, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014, p. 319-332. <https://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/editorial.html>
11. Ana-Maria Minuț, *Observații cu privire la substantivele abstracte, masive, colective și relaționale din ms. 45*, în volumul *Omagiu lui C. Dimitriu la 80 de ani*, coord.: Aurelia Merlan, Rodica Nagy, Editura Universității „Ștefan cel Mare”, Suceava, 2013, p. 387-402 (ISBN 978-973- 666-411-3).
12. Ana-Maria Minuț, *Câteva note morfologice pe baza ms. 45*, în volumul *Al. Andriescu - 88*, editor: Gabriela Haja, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2014, p. 233-242 (ISBN 978- 606-714-035-4).
13. Ana-Maria Minuț, *Note de morfologie istorică românească. Adverbul în Mansucrisul 45*, în „Analele științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași”, secțiunea III e, Lingvistică, tomul LX, 2014, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, p. 189-204 (ISSN 1221-8448).

În anul 2015

14. Eugen Munteanu, *Material lexical inedit din versiunea „Milescu revizuită” a Vechiului Testament (Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române)*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, LIV (2014), Editura Academiei Române, București, 2015, p. 51-110 (ISSN 1220-4919)
15. Eugen Munteanu, *Din bestiarul biblic: furnicoleul*, în Bogdan Crețu, Lăcrămioara Petrescu (edit.), *In honorem Elvira Sorohan*, Junimea, Iași, 2015, p. 65-80. ISBN 978-973-37-1853-6.
16. Eugen Munteanu, *Prefață la volumul: la volumul: Neculai Muscalu, Scrierea istoriei în limba română: A.D. Xenopol. Elemente de limbă și discurs*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2015, p. 7. ISBN 978-606-676-638-8.
17. Eugen Munteanu, *Wolfgang sive de amicitia*, în: Thede Kahl, Johannes Kramer, Elton Prifti (eds.), *Romanica et Balcanica. Wolfgang Dahmen zum 65. Geburtstag*, Akademische Verlagsgemeinschaft, München, 2015, p. 31-35. ISBN: 978-3-95477-036-6.
18. Eugen Munteanu, *Evaluare generală, sistematică și istorică a lexicului Ms. 45 (versiunea Milescu revizuită a Vechiului Testament)*, în vol. Eugen Munteanu, Gina Nimigean (edit.), *Paul Miron in memoriam 90* (în curs de apariție).
19. Lucia-Gabriela Munteanu, *Aspecte ale construcției discursului biblic în prima traducere integrală a Vechiului Testament în limba română. Exemplificări din Manuscrisul 45 (versiunea „Nicolae Spătarul Milescu”)* în vol. [Thede Kahl, Johannes Kramer, Elton Prifti \(Hg.\) 2015: Romanica et Balcanica. Wolfgang Dahmen zum 65. Geburtstag. Jenaer Beiträge zur Romanistik Band 7, München, 2015, p. 35-45. ISBN: 978-3-95477-036-6.](#)
20. Lucia-Gabriela Munteanu, *Despre receptarea textului literar în etapele de început ale școlarității* în vol. *Anuarul Liceului Pedagogic “Vasile Lupu” din Iași, 1855-2015, 160 de ani de învățământ pedagogic*, Editura Sapiientia, Iași, 2015, p. 61-69 ISBN 978-606-578-225-9
21. Mădălina Ungureanu, *Despre notele marginale din prima versiune românească integrală a Septuagintei (Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române)*, în „Diacronia”, nr. 2, 2015 (<http://dx.doi.org/10.17684/i2A23ro>) ISSN 2393-1140

În anul 2016

22. Eugen Munteanu/ Lucia-Gabriela Munteanu, *La Septante traduite en roumain par Nicolae Milescu pendant la première moitié du XVIIe siècle. Contexte historique, significations culturelles, confessionnelles et traductologiques*, în vol. Wim François/ August den Hollender (edit.), *Vernacular Bible and Religious Reform in the Middle Ages and Early Modern Era*, Peeters, Leuven-Paris-Walpole, MA, 2016, p. 247-272.
23. Lucia-Gabriela Munteanu, *Modalizarea, deixisul și alte elemente de construcția discursului în Ms. 45, prima versiune românească integrală a Vechiului Testament, efectuată de Nicolae Milescu Spătarul*; în vol: Eugen Munteanu (coord.), Iosif Camară, Ana-Veronica Catană-Spenchiu, Mădălina Ungureanu (edit.), *Receptarea Sfintei Scripturi între filologie, hermeneutică și traductologie*, vol. IV, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2016, p. 199-208. (ISSN: 2285-5580) (<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/simpozionMLD.html>).
24. Lucia-Gabriela Munteanu, *Concluzii selective referitoare la sintaxa Manuscrisului 45*, în vol.: Eugen Munteanu, Gina Nimigean (edit.), *Paul Miron in memoriam 90*, Junimea, Iași, 2016, p. 121-137.

Comunicări științifice

În anul 2011

1. Eugen Munteanu, *Bestiariu biblic. Câteva hapax legomena*, comunicare prezentată la Simpozionul Național „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, ediția a II-a (Ia;I, 4-5 noiembrie, 2011).
2. Lucia-Gabriela Munteanu, *Funcții textuale ale lexemelor din câmpul lexical-semantic verba dicendi în „Biblia Vulgata” de la Blaj (1760-1761)*, comunicare prezentată la Simpozionul Național „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, ediția a II-a (Ia;I, 4-5 noiembrie, 2011).
3. Mădălina Ungureanu, *De la Vechiul Testament la Parimiar: parimiile vecerniei de la 1 septembrie*, comunicare prezentată la Simpozionul Național „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, ediția a II-a (Ia;I, 4-5 noiembrie, 2011).

În anul 2012

4. Eugen Munteanu, Lucia-Gabriela Munteanu, *Nicolae Milescu, traducteur de la Septante en roumain. Evaluation traductologique*, comunicare ținută la International Colloquium „Vernacular Bible and Religious Reform”, Leuven, 29 November – 1 December 2012.
5. Eugen Munteanu, *Militante Romantik. Die Reformtätigkeit Eliade Rădulescu*, conferință susținută la Institutul de Romanistică al Universității «Friedrich Schiller» din Jena, 10 iulie 2012);
6. Eugen Munteanu, *Anfänge schriftlicher Überlieferung. Auf der Suche nach einer Identität. Einige Reformversuche*, conferință susținută la Institutul de Romanistică al Universității «Friedrich Schiller» din Jena, 6, iulie 2012).
7. Eugen Munteanu, *La Septante traduite en roumain par Nicolae Milescu pendant la première moitié du XVIIe siècle. Contexte historique, significations culturelles et confessionnelles* (plenary lecture, International Colloquium „Vernacular Bible and Religious Reform”, Leuven, 29 November – 1 December 2012);
8. Eugen Munteanu, Lucia-Gabriela Munteanu, *Foundational Elements of Eugenio Coseriu's Linguistic Theory*, conferință susținută la International Symposium „Folklore and Linguo-Culturology of the Caucasian Peoples”, Tbilisi, 18-21 aprilie 2012);
9. Mădălina Ungureanu, *Cartea lui Daniel în traducerea lui Nicolae Milescu și în Biblia de la București. Note de lectură*, comunicare susținută la Conferința Națională

“Text și discurs religios”, Iași, 10-11, noiembrie 2012).

10. Ana-Maria Gînsac, *Marginal Glosses as a Technique of Translation in the First Romanian Manuscripts of the Bible* (International Colloquium „Vernacular Bible and Religious Reform”, Leuven, 29 November – 1 December 2012).

În anul 2013

11. Eugen Munteanu, *Prezentarea proiectului de editare a Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române (grant CNCS, 2011-2014)*, conferință susținută la Biblioteca Academiei de Științe a Republicii Moldova, Chișinău, 6 aprilie 2013.
12. Eugen Munteanu, *Semnificații ale unui act de cultură major: versiunea românească integrală a Vechiului Testament a lui Nicolae Milescu*, conferință susținută la Biblioteca Academiei de Științe a Republicii Moldova, Chișinău, 6 April 2013.
13. Eugen Munteanu, *Sfânta Scriptură, etapă și punte a integrării limbii române în comunitatea conceptuală europeană*, conferință susținută în 2 September, 2013, la Universitatea de Stat din Chișinău, în cadrul Conferinței Internaționale *Limba română – limbă a integrării europene*, organizată de Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei și de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău, Chișinău, 31 August – 2 September 2013.
14. Lucia Gabriela Munteanu, *Probleme de sintaxă a frazei în versiunea «Milescu» a Vechiului Testament (Ms. 45)*, Simpozionul Internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană” (Iași, 29 mai-1 iunie 2013).
15. Ana-Maria Gînsac, *Les notes marginales sur le texte révisé de l’Ancien Testament traduit par Nicolae Milescu au XVIIe siècle (ms. 45)*, Congresul Internațional de Filologie Romanică, Nancy, 14– 20 iulie 2013.

În anul 2014

16. Eugen Munteanu, *Propuneri metodologice pentru studiul lexicologic al vechilor texte românești. Cu exemplificări din versiunea „Milescu revizuită” a Vechiului Testament (Ms. 45)*. Simpozionul “Limba și cultura română: abordări interne și perspective externe” (ediția a XIII a a simpozionului anual al Institutului de Filologie Română «A. Philippide»), Iași, 17-19 September 2014.
<http://www.philippide.ro/pages/simpozioane/2014/program%202014%20final.pdf>
17. Eugen Munteanu, *Ion Heliade Rădulescu, traducător și interpret al Bibliei*. Comunicare prezentată la Simpozionul Internațional «Explorări în tradiția biblică românească și europeană», ediția a IV-a, Iași, 8-10 May 2014. <https://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/ProgramSimpozionMLD2014.pdf>
18. Eugen Munteanu, *Reflectarea lexicului biblic în DLR. Propuneri metodologice, „Lexicografia și provocările informaticii”* Workshop, Iași, 15 May 2014.
<http://lexi.philippide.ro/?p=274>.
19. Eugen Munteanu, *Biblia ca fundament al comunității culturale europene*, conferință susținută la „The Schuman Centre for European Studies”, Iași, 21 februarie, 2014.
20. Lucia Gabriela Munteanu, *Modalizarea, deixisul și alte elemente de construcția discursului în Ms. 45, prima versiune românească integrală a Vechiului Testament, efectuată de Nicolae Milescu Spătarul*. Comunicare prezentată la Simpozionul Internațional «Explorări în tradiția biblică românească și europeană», ediția a IV-a, Iași, 8-10 May 2014.
<https://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/ProgramSimpozionMLD2014.pdf>

În anul 2015

21. Eugen Munteanu, *Le régime des hébraïsmes et de grecismes dans la plus vieille version roumaine du Vieux Testament*, comunicare prezentată la „XXXVIIe Colloque

International de Linguistique Fonctionnelle”, Universitatea Yunnan, Kunming China, 5-8 noiembrie 2015.

<http://christosclairis.fr/wp-content/uploads/2014/11/SILF-2015-Deuxi%C3%A8me-circulaire.pdf>

22. Eugen Munteanu, *Xenisme în Ms. 45: tipologie, dinamică (inter)textuală*, comunicare prezentată la Simpozionul Internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, Ediția a V-a, Iași, 12-14 noiembrie 2015.

<https://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/ProgramSimpozionMLD2015.pdf>

23. Lucia-Gabriela Munteanu, *Concluzii selective referitoare la sintaxa textului din Ms. 45, prima traducere integrală a Vechiului Testament în limba română (versiunea „Nicolae Spătarul Milescu revizuită”)*, comunicare prezentată la Simpozionul Internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, Ediția a V-a, Iași, 12-14 noiembrie 2015.

<https://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/ProgramSimpozionMLD2015.pdf>

24. Ana-Maria Gînsac, *Premise metodologice pentru realizarea unui dicționar de nume proprii din versiunile românești ale Bibliei*, comunicare prezentată la Simpozionul Internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, Ediția a V-a, Iași, 12-14 noiembrie 2015.

<https://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/ProgramSimpozionMLD2015.pdf>

25. Ana-Maria Minuț, *Note de morfologie istorică românească (pe marginea Manuscrisului 45)*, comunicare prezentată la Colocviul Internațional de Științe ale Limbajului „Eugen Coșeriu”, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, 16-18 octombrie 2015.

26. Ana-Maria Minuț, *Observații de morfologie istorică românească (pe baza Manuscrisului 45)*, comunicare prezentată la Conferința Națională „Text și discurs religios”, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, 6-7 noiembrie 2015.

<http://www.cntdr.ro/editia2015>

27. Ana-Maria Minuț, *Note morfologice pe marginea Manuscrisului 45*, comunicare prezentată la Conferința „Limbă, literatură, comunicare”, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 20-21 noiembrie 2015.

În anul 2016

28. Eugen Munteanu, *Sfânta Scriptură – sursă și fundament al imaginarului european comun: sensuri, sintagme, expresii*, comunicare plenară la cea de-a X-a ediție a Simpozionului anual „Fundamente creștine ale culturii române și europene”, Putna, 12-15 mai 2016, organizat de Fundația „Credință și creație”

<http://www.fundatiamaicabenedicta.ro/doc/evenimente/Program-simpozion-Fundamente-crestine-2016.pdf>

29. Eugen Munteanu, *Rumänische Sprachgeschichte. Eine Synthese*, conferință plenară la Österreichisch-Rumänisches Sommerkolleg Kolleg, 12 September, 2016, Payerbach-Reichenau, Austria (Seminar organizat de Universitatea din Viena, cu sprijinul Ministerului pentru Cercetare și Economie al Guvernului Austriac).

30. Eugen Munteanu, *Les débuts de la lexicographie plurilingue en Roumanie*, comunicare la XXXVIII Colloque International de Linguistique Fonctionnelle, La Rochelle, 17-21 octombrie 2016.

31. Lucia-Gabriela Munteanu, *Concluzii selective referitoare la sintaxa Manuscrisului 45, prima traducere integrală a Vechiului Testament în limba română (versiunea „Nicolae Spătarul Milescu”)*, comunicare prezentată în cadrul Simpozionului Internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, ediția a VI-a, Iași, 27-29 noiembrie, 2016.

<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/simpozionMLD.html>

32. Eugen Munteanu, *Despre semnificațiile istorice ale versiunii Milescu a Vechiului*

Testament (ms. 45), în raport cu programul implicit al Mitropolitului Varlaam de traducere în limba română a cărților bisericești, comunicare susținută în cadrul Colocviului «Cărți românești de învățătură (Iași - 1643, 1646). 370 de la oficializarea limbii române în Moldova», Iași, 9-10 noiembrie 2016.

Acțiuni de promovare a proiectului

În anul 2013

1. *Nicolae Milescu Spătarul, autor al primei versiuni a Septuagintei în limba română* Secțiune specială în cadrul Simpozionului Internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, 29 mai-1 iunie 2013
<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/ProgramSimpozionMLD2013.pdf>

În anul 2016

2. Eugen Munteanu, *Despre etnogeneza românilor – o perspectivă lingvistică. Dialog cu Radu Lipovan în cadrul emisiunii „Ora de istorie”, Radio-Iași, 2 februarie 2016, orele 15-16*
(<http://radioiasi.ro/emisiuni/despre-etnogeneza-romanilor-o-perspectiva-lingvistica-ora-de-istorie-cu-radu-lipovan/>)
3. Eugen Munteanu, *Limbă și identitate națională. Dialog cu Radu Lipovan în cadrul emisiunii „Ora de istorie”, Radio-Iași, 16 februarie 2016, orele 15-16*
(<http://radioiasi.ro/emisiuni/limba-si-identitate-nationala-ora-de-istorie-cu-radu-lipovan-invitat-prof-univ-dr-eugen-munteanu/>).
4. Eugen Munteanu, *Sfânta Scriptură în viața, cultura și limba românilor. Dialog cu Radu Lipovan în cadrul emisiunii „Ora de istorie”, Radio-Iași, 26 aprilie 2016*
(<http://radioiasi.ro/emisiuni/sfanta-scriptura-in-viata-cultura-si-limba-romanilor-ora-de-istorie-cu-radu-lipovan-invitatul-editiei-prof-univ-dr-eugen-munteanu/>).
5. Eugen Munteanu, *Simpozionul internațional „Cărți românești de învățătură (Iași – 1643, 1646)”, 5 noiembrie, TVR Iași, emisiunea „Pridvoarele credinței”, orele 17-18, moderator: Ioana Stoian* (<http://www.doxologia.ro/pridvoarele-credintei/colocviul-carti-romanesti-de-invataura-prof-univ-dr-eugen-munteanu-pridvoarele>)

Alte activități

În anul 2015

1. Organizarea Simpozionului Internațional, „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, Iași 12-14 noiembrie, 2015; președinte al comitetului de organizare : Eugen Munteanu, membri ai comitetului de organizare: Ana-Maria Gînsac, Mădălina Ungureanu.

În anul 2016

2. Eugen Munteanu - coordonarea (alături de prof. dr. Wolfgang Dahmen, Universitatea din Jena) volumului dedicat limbii române din seria *Handbuch der romanischen Linguistik/Manuel de linguistique romane*, în curs de elaborare sub auspiciile Editurii de Gruyter; 300 pagini format în quarto, 35 de colaboratori din România, Germania, Austria, Spania și Italia.
3. Eugen Munteanu - organizarea, în calitate de președinte al comitetului de organizare, a Simpozionului Național «Explorări în tradiția biblică românească și europeană», organizat de Centrul de Studii Biblico-Filologice «Monumenta linguae Dacoromanorum» al Universității «Alexandru Ioan Cuza», Institutul de Filologie Română «A. Philippide» și Asociația de Filologie și Hermeneutică Biblică din România, ediția a VI-a, Iași, 27 – 29 Octombrie 2016 (membri în comitetul de organizare: Ana-Maria Gînsac, Mădălina

Ungureanu).

(<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/ProgramSimpozionMLD2016.pdf>)

4. Eugen Munteanu -membru în comitetul de organizare a Colocviului «Cărți românești de învățătură (Iași - 1643, 1646) 370 de la oficializarea limbii române în Moldova», Iași, 9-10 noiembrie 2016, organizat de Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Universitatea Babeș/Bolyai din Cluj, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, Academia Română, Academia de Științe din Chișinău și Universitatea din Rouen
5. Ana-Maria Minuț, Ana-Maria Gînsac, Mădălina Ungureanu, *Finalizarea unui proiect. Prima traducere în limba română a Septuagintei (secolul al XVII-lea), operă a lui Nicolae Spătarul Milescu (Ms. 45, B.A.R. Cluj). Ediție filologică realizată în cadrul Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași, cu sprijinul Consiliului Național al Cercetării Științifice din România (C.N.C.S.) – masă rotundă organizată în cadrul Simpozionului Internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană” (Iași, 27-29 octombrie 2016)* (<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/ProgramSimpozionMLD2016.pdf>)
6. Eugen Munteanu, editarea, în calitate de coordonator, a volumului *Receptarea Sfintei Scripturi între filologie, hermeneutică și traductologie*, vol. IV, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2016, p. 199-208. (ISSN: 2285-5580) (<http://consilr.info.uaic.ro/~mld/monumenta/simpozionMLD.html>).

Volume publicate

Sub coordonarea lui Eugen Munteanu au fost publicate următoarele volume:

- Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XIII. Isaias*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015 (coordonator). ISBN: 978-606-714-023-1
- Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XIV. Ieremias. Lamentationes Ieremiae*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2014 (coordonator). ISBN: 978-606-714-034-7
- Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XX. Sapientia. Ecclesiasticus. Susanna. De Belo sive Dracone Babylonico*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2014 (coautor; coordonator). ISBN: 978-973-703-987-3
- Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XVI. Daniel*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015 (coordonator). ISBN: 978-606-714-174-0
- Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XV. Ezechiel*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015 (coordonator). ISBN: 978-606-714-195-5
- Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XXI. Machabaeorum I. Machabaeorum II. Machabaeorum III*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2014 (coordonator). ISBN: 978-606-714-139-9
- Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XI. Proverbia. Ecclesiastes. Canticum canticorum*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015 (coordonator). ISBN: 978-606-714-172-6
- Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars X1. Esdrae I. Nehemiae. Esther*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015 (coordonator). ISBN: 978-606-714-169-6
- Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XVII. Osea. Ioël. Amos. Abdias. Ionas. Michaea*, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2015 (coautor, coordonator). ISBN: 978-606-714-173-3.
- Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XVIII. Nahum. Habacuc. Sophonias. Aggaeus. Zacharias. Malachias*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015 (coordonator). ISBN: 978-606-714-170-2

Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XIX. [Psalmus 151]. Tobith. Iudith. Baruch. Epistola Ieremiae. Canticum trium iuvenum. Esdrae III, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2015 (coordonator și autor) ISBN: 978-606-714-168-9.

Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XXII. Evangelia, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015 (coordonator). ISBN: 978-606-714-167-2

Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XXII. Actus Apostolorum. Pauli epistolae. Catholicae Epistolae. Iudae. Apocalypsis Ioannis, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015 (coordonator). ISBN 978-606-714-171-9

Lucia-Gabriela Munteanu a fost coautor la următoarele volume:

Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XX. Sapientia. Ecclesiasticus. Susanna. De Belo sive Dracone Babylonico, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2014 (coautor). ISBN: 978-973-703-987-3.

Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars XVII. Osea. Ioël. Amos. Abdias. Ionas. Michaea, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015 (coautor). ISBN: 978-606-714-173-3

22 noiembrie 2016

prof. dr. Eugen Munteanu

